

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-21>

**LEGAL FRAMEWORK FOR THE PERFORMANCE
OF PUBLIC SERVICE IN CUSTOMS AUTHORITIES
DURING MARTIAL LAW: CHALLENGES AND PROSPECTS**

**ПРАВОВІ ЗАСАДИ ПРОХОДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ СЛУЖБИ
В МИТНИХ ОРГАНАХ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ:
ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Cherkunov O. V.

*Candidate of Juridical Sciences,
Doctoral Student at the Department of
Administrative, Financial and
Informative Law
Uzhhorod National University
Uzhhorod, Ukraine*

Черкунов О. В.

*кандидат юридичних наук,
докторант кафедри
адміністративного, фінансового та
інформаційного права
ДВНЗ «Ужгородський національний
університет»
м. Ужгород, Україна*

Воєнний стан в Україні зумовив істотні трансформації у функціонуванні публічної служби, зокрема в митних органах, які відіграють ключову роль у забезпеченні національної безпеки, економічної стабільності та міжнародної співпраці. Умови воєнного часу вимагають оперативного реагування на нові виклики, зокрема щодо правового регулювання проходження публічної служби, забезпечення стабільної кадрової політики, захисту прав та гарантій посадових осіб митних органів.

Урахування характеру окремих загроз дозволило створити основу для внесення змін у процес управління персоналом, зберегти життєздатність підприємств, незважаючи на істотність правових змін на ринку праці в умовах війни [1, с. 493].

Законом України № 3977-IX «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо встановлення особливостей проходження служби в митних органах та проведення атестації посадових осіб митних органів» внесено зміни до Митного кодексу України, зокрема щодо порядку прийняття на службу до митних органів. Відповідно до цих змін, особи, які приймаються на посади державної служби категорій "Б" і "В" у митних органах, укладають контракт про проходження служби, строк якого може становити до трьох років [2].

Детальний порядок укладення таких контрактів та їх типову форму визначено Постановою Кабінету Міністрів України від 04 березня 2025 року № 238 «Про затвердження Порядку укладення контракту про

проходження служби в митних органах та Типової форми контракту про проходження служби в митних органах».

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану» встановлено, що під час воєнного стану призначення на посади державної служби здійснюється без конкурсного відбору, передбаченого законодавством. Таке призначення відбувається на підставі поданої заяви, заповненої особової картки встановленого зразка та документів, що підтверджують громадянство України, відповідний рівень освіти та професійний досвід, визначений законодавчими вимогами до відповідних посад [3].

Проходження публічної служби під час воєнного стану в митних органах можна визначити як сукупність правових, організаційних та кадрових процедур, спрямованих на забезпечення безперервного функціонування митного органу в умовах військових загроз, із врахуванням особливих правових режимів та оперативної адаптації механізмів управління персоналом.

Цей процес характеризується наступними ключовими особливостями: а) спрощений порядок призначення на посади, що передбачає відсутність конкурсного відбору та можливість швидкого залучення необхідних фахівців; б) посилена роль державного органу в регулюванні кадрових процесів, що забезпечує баланс між стабільністю функціонування публічної служби.

Добір персоналу без конкурсного відбору під час воєнного стану є вимушеним кроком, зумовленим необхідністю забезпечення безперервного функціонування державних органів у кризових умовах. Однак така практика несе низку ризиків, які можуть впливати на ефективність публічної служби в довгостроковій перспективі.

Конкурсний відбір передбачав ретельний відбір фахівців відповідно до їхніх професійних навичок, знань та досвіду. Відсутність конкурсу може призвести до потрапляння на державну службу осіб, які не мають достатньої компетентності для виконання службових обов'язків.

В умовах спрощеного добору можливий суб'єктивний вплив керівництва на процес призначення, що може сприяти появі випадків лобіювання чи необґрунтованих кадрових рішень.

Відсутність конкурсного відбору та запровадження контрактної форми служби може призводити до частих змін персоналу, що негативно впливає на інституційну пам'ять органів влади та знижує ефективність виконання службових функцій.

Попри всі зазначені ризики, у період воєнного стану традиційні конкурсні процедури не завжди можливі через нагальну потребу в оперативному кадровому забезпеченні. Державні органи, зокрема

митні, повинні функціонувати безперервно, що вимагає швидкого поповнення кадрового складу та гнучкості в прийнятті управлінських рішень.

Таким чином, тимчасове скасування конкурсного відбору є необхідним заходом, який дозволяє підтримати функціональність державної служби. Однак для зменшення ризиків важливо запроваджувати додаткові механізми контролю та оцінки ефективності службовців, що дозволить мінімізувати негативні наслідки та забезпечити якісний рівень публічної служби навіть у кризових умовах.

Воєнний стан в Україні спричинив значні зміни в системі публічної служби, зокрема в митних органах, що відіграють важливу роль у забезпеченні економічної безпеки. Умови воєнного часу вимагають оперативного реагування на кадрові виклики, що зумовило запровадження особливих правових механізмів регулювання проходження державної служби.

Зміни в законодавстві, зокрема ухвалення Закону України № 3977-IX та відповідних підзаконних актів, визначили особливості прийняття на службу до митних органів, включаючи укладення контрактів строком до трьох років та скасування конкурсного відбору.

Попри ці виклики, альтернативи такому підходу в умовах воєнного стану немає, оскільки державна служба повинна забезпечувати безперербійне виконання функцій. Важливо, щоб тимчасові заходи не перетворилися на сталу практику після завершення воєнного стану.

Література:

1. Melnyk S., Chabaniuk O., Ravlinko Z., Petrukha N., Bodnariuk I. Formation of a security environment for personnel management of socio-economic systems before and during the war: Legal aspect. *Cuestiones Politicas*. № 1 (7). Pp. 493–503.

2. Про внесення змін до Митного кодексу України щодо встановлення особливостей проходження служби в митних органах та проведення атестації посадових осіб митних органів: Закон України від 17.09.2024 р. № 3977-XI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3977-20#Text>

3. Про внесення змін до деяких законів України щодо функціонування державної служби та місцевого самоврядування у період дії воєнного стану: Закон України від 12.05.2022 р. № 2259-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2259-20#Text>